

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119
Postnummer Oslo

Dato: 10. juni 2026

Vår ref.: 26/10917
Deres ref.: 25/2789

Saksbehandler: Ida S. E. Jøssund
Unntatt offentlighet: nei

Høringsinnspill til behandlingen av rammeplan for lærerutdanningene

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier ved OsloMet - storbyuniversitetet takker for muligheten til å spille inn til behandlingen av rammeplan for lærerutdanningene. Nedenfor følger innspill fra Institutt for yrkesfaglærerutdanning og Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning.

Fra Institutt for yrkesfaglærerutdanning

Institutt for yrkesfaglærerutdanning har i denne innspillrunden i hovedsak valgt å konsentrere sine merknader om prinsipielle forhold knyttet til hoveddelen av rammeplanen, slik den nå foreligger. Vi ser fram til høringsrunden i september.

Instituttet legger til grunn som et sentralt prinsipp at nåværende lærerutdanninger skal kunne videreføres under en ny rammeplan, og at ny rammeplan ikke skal utløse behov for økte økonomiske eller menneskelige ressurser.

Et gjennomgående trekk i instituttets vurdering er at yrkesfaglærerutdanningen (YFL og PPUY) i for liten grad er synliggjort i hoveddelen av forslaget. Dette oppleves som særlig uheldig i lys av at om lag 55 prosent av søkerne til videregående opplæring søker yrkesfaglige utdanningsprogram. Yrkesfaglærerutdanningen spiller dermed en avgjørende rolle for kvalitet, relevans og gjennomføring i videregående opplæring, herunder også opplæring i bedrift. Institutt for yrkesfaglærerutdanning mener derfor at yrkesfaglærerutdanningens særpreg og samfunnsmandat må komme tydeligere fram i hovedkapittelet i rammeplanen.

I Forskrift om grunnskoleopplæring og den vidaregående opplæringa (opplæringsforskrifta) er det, i kapittel 12 Personalet i skolen, vist til at yrkesfaglærere kan undervise på 5. til 7. trinn (jf. § 12-3, bokstaven c.) og 8. til 10. trinn (jf. § 12-5, bokstaven d.) om de har minst 30 studiepoeng relevant utdanning. Yrkesfaglærere har kompetanse som er viktig for å gjøre ungdomsskolen mer praktisk, jf. Meld. St. 34 (2023-2024) En mer praktisk skole. Den foreslåtte inndelingen i ny rammeplan begrenser utdanning av yrkesfaglærere til 11. til 13. trinn. Meld. St. 34, 2023-2024 understreker behovet for

Postadresse
Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Telefon
67 23 50 00

yrkesfaglig kompetanse også på ungdomstrinnet. Yrkesfaglæreren bringer med seg arbeidslivserfaring og praktisk kunnskap fra yrker som kan styrke undervisningen i praktiske fag og tverrfaglige læringsprosesser der basisfag som matematikk, naturfag og norsk knyttes til praktisk arbeid. Institutt for yrkesfaglærerutdanning mener at denne muligheten må opprettholdes og synliggjøres på en bedre måte i ny rammeplan.

Hovedmomentene fra instituttet er som følger, endringsforslag er i *kursiv*:

§ 4 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning

Forskning viser at flere barn og unge har behov for tilpasset opplæring og/eller individuell tilrettelegging. Tilbakemeldinger fra yrkesfaglærerstudenter er at de ønsker mer fokus på dette i sin lærerutdanning. De fleste lærere vil møte barn, unge og voksne, som har behov for tilpasset opplæring og/eller individuell tilrettelegging, jf. Opplæringslova kap. 11.

Institutt for yrkesfaglærerutdanning anbefaler derfor at det kommer til en grunnleggende forutsetning til og at den for eksempel kan utformes slik: *«Lærerutdanning skal sikre studentene kompetanse for å bidra til tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging for alle elever»*.

§ 4 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning, siste avsnitt og § 6 Utdanningenes nivå, første avsnitt

I forslaget til ny rammeplan er det foreslått at «Navnet på utdanningene skal derfor i tråd med underkapitlene i denne forskriften, være «Lærerutdanning for» etterfulgt av hvilke kontekster det utdannes til. I § 6 står «Lærerutdanning for barnehage og lærerutdanning for yrkesfag skal være på bachelornivå og ha et omfang på 180 studiepoeng. ...». Forslaget er ikke i samsvar med kapittel 12 i Opplæringsforskrifta der titlene som brukes er grunnskolelærerutdanning, yrkesfaglærerutdanning og barnehagelærerutdanning. Instituttets ønske er at benevnelsene i Opplæringsforskrifta blir beholdt i ny rammeplan. Det er ikke er noen grunn til å endre hvilken tittel kandidaten har når de er ferdig utdannet. Det bør være samsvar i forskrifter under samme departement knyttet til dette. Trolig vil en eventuell navneendring skape forvirring for skolens tilsettingsmyndighet.

§ 5 Felles kjernekompetanse

Instituttet mener at *Bærekraftskompetanse* og *KI-kompetanse* må inn og foreslår følgende tekst;

Bærekraftskompetansen handler om transformasjon til et bærekraftig samfunn. Kompetansen innebærer en omstilling av virksomheter og samfunn for å møte klimakrav, sosiale behov og økonomisk levedyktighet innenfor planetens tålegrense.

Profesjonsfaglig digital kompetanse (KI-kompetansen) i barnehage, skole og andre læringsarenaer omhandler evnen til å forstå, bruke, vurdere og reflektere kritisk over kunstig intelligens i læring, undervisning og skoleutvikling.

Videre foreslår instituttet noen konkrete endringer i teksten under kjernekompetansene i forslaget:

«Didaktisk kompetanse handler om å kunne planlegge, lede og evaluere pedagogisk arbeid, samt vurdere barn, unge og voksnes læring og utvikling. Kompetansen innebærer å forstå og ivareta barnehagebarn, og elevers, *lærlingers og voksnes* forutsetninger og muligheter, og å utforme trygge, motiverende og inkluderende lek-, og *lærings- og arbeidsmiljø preget av medvirkning og myndiggjøring i praksissom-fremmer-mestring.*

Pedagogisk kompetanse handler om å forstå barn, unge og voksnes læring, utvikling og

danning i ulike kontekster. Det omfatter å kunne anvende kompetansen i *samarbeid med profesjonsfelleskapet pedagogisk arbeid* og å kunne bruke den i profesjonsfelleskapet i møte med komplekse pedagogiske utfordringer.

Relasjonskompetanse handler om å møte andre mennesker på måter som fremmer kommunikasjon og samhandling i ulike situasjoner og relasjoner. Kompetansen inkluderer det å ta ansvar for etablering og utvikling av omsorg, *motivasjon* og tillit i relasjoner og bidra til profesjonelt samarbeid.

Profesjonsetisk kompetanse handler om å utøve profesjonelt skjønn, fremme toleranse, respekt og likeverd og ivareta barnehagebarn, *og-elevs, lærlingers og voksnes* rettigheter i kraft av rollen og posisjonen som lærer. Kompetansen fordrer etisk bevissthet og profesjonell integritet.

System- og organisasjonskompetanse handler om å ha innsikt i oppvekst- og utdanningssystemet, med særlig fokus på barnehagens og grunnopplæringens rolle og mandat, og å forstå betydningen av tverrsektorielt samarbeid. Kunnskap om organisering og ledelse, samt ansvars- og oppgavefordeling er en del av kompetansen, likeså forståelse av hvordan pedagogisk- og *fagrelevant* praksis bidrar til å videreføre og utvikle sentrale samfunnsverdier. *Kompetansen innbefatter å kjenne til og å vurdere hvordan nasjonale, regionale og lokale rammer rundt grunnopplæring bidrar til kvalitet i pedagogisk virksomhet.*

Endrings- og utviklingskompetanse handler om å kunne analysere, begrunne og utvikle egen og profesjonens felles profesjonelle praksis i barnehage og grunnopplæring. Det inkluderer å kunne bidra i pedagogisk endrings- og utviklingsarbeid i barnehage- og skolesektoren, og på tvers av sektorer for å fremme nytenkning og innovasjon. *Endrings- og utviklingskompetanse innbefatter å bidra til endring og utvikling av rammer for videreutvikling av kvalitet i barnehage og grunnopplæringen.»*

§ 6 Utdanningenes nivå, tredje avsnitt

Her kommer igjen «Lærerutdanning for yrkesfag» knyttet til videreutdanning på et omfang på 60 studiepoeng. I dag er navnet på denne utdanningen «Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag», og dette er innarbeidet i skoleverket. Begrepet «Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag» er også et begrep som brukes i Opplæringsforskrifta.

Opptakskravet til «Lærerutdanning for yrkesfag» («Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag») er en del av forslaget til ny rammeplan, og instituttet undrer seg over at det ikke skal vurderes opptak på grunnlag av realkompetanse, jf. Universitets- og høyskoleloven § 8-2 «Universiteter og høyskoler kan gi en søker som er 25 år eller eldre i opptaksåret, og som ikke har generell studiekompetanse, opptak til et studium dersom søkeren på grunnlag av realkompetanse har de nødvendige faglige forutsetningene for det aktuelle studiet.».

§ 7 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold

I forslaget er det lagt opp til at yrkesfaglærerutdanningen som er en bachelor skal ha minimum 100 dager praksis, hvor 30 dager av praksisopplæringen kan være knyttet til yrkesfaglig praksis knyttet til arbeidslivet. Dette er en reduksjon på 30 dager, jf. dagens rammeplan. I forslaget til underkapittel § 16 er det foreslått å legge inn de 30 dagene som mangler i hovedkapittelet. Her vil vi på det sterkeste anbefale at det er samsvar innad i samme forskrift og at dagens krav om 130 dager i praksis beholdes. Fordelingen mellom pedagogisk praksis og yrkespraksis bør også beholdes slik som i dagens rammeplan, for å sikre kvalitet både i yrkesfaglig dybde og yrkesfaglig bredde. Forslag til ny tekst: «For

lærerutdanning for yrkesfag på 180 studiepoeng utgjør praksisopplæringen i skole minimum 70 dager og yrkesfaglig praksis minimum 60 dager.»

§ 8 Nasjonale retningslinjer og studieplan

I forslaget til ny rammeplan står følgende setning «Studieplanen skal beskrive hvordan utdanningen legger til rette for at studentene utvikler muntlige og skriftlige ferdigheter i norsk, herunder både bokmål og nynorsk.» Dette er en føring som ikke finnes i dagens rammeplaner for yrkesfaglærerutdanning og praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag. Om denne føringen skal bli stående i hoveddelen, må det legges inn en unntaksbestemmelse om at dette ikke gjelder for de utdanningene som utdanner lærere til yrkesfaglige utdanningsprogrammer i videregående opplæring. Dette er i tråd med premisset om at eksisterende utdanninger skal kunne videreføres etter ny rammeplan.

§ 9 Innpass

Retten til å få realkompetansen vurdert ved opptak til høyere utdanning er viktig, jf. Universitets- og høyskoleloven § 8-2. og i ny forskrift om opptak til høgare utdanning § 3-2. I forslaget til ny rammeplan bør derfor denne retten komme fram i § 9.

Underkapittel § 16 Lærerutdanning for fag- og yrkesopplæring i videregående opplæring § 16-2 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold – siste kulepunkt

Her foreslår instituttet at fordelingen av yrkespraksis i antall dager mellom bredde og dybdekompetanse tas bort og at teksten endres til: «*Yrkespraksis i bachelorutdanningen skal ha en varighet på minimum 60 dager fordelt mellom breddekompetanse innen eget utdanningsprogram og dybdekompetanse innen eget fag-/svennebrev- eller autorisasjonsområde.*»

Fra Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning

Institutt for grunnskole- og faglærerutdanning (GFU) ved OsloMet takker for muligheten til å komme med et tidlig innspill før høstens høringsprosess.

Forholdet mellom rammeplanens hoveddel, underkapitler og retningslinjer bør avklares og kalibreres bedre. Underkapitlene bør i større grad samordnes på tvers av alle lærerutdanningene.

I *Notat om supplerende anbefalinger og utdypninger* foreligger forslag om å legge til noen spesifiseringer til rammeplanens hoveddel, som allerede har vært på høring. Instituttet anser at flere av spesifiseringene er unødvendige og at rammeplanen bør ta sikte på å være mest mulig overordnet.

Ansvar for å spesifisere innholdet i utdanningene må lærerutdanningsinstitusjonene selv ta ansvar for gjennom faglige prioriteringer og lokalt planverk. Rammeplanen bør gi tydelige overordnede føringer for kvalitet, innhold og formål, men samtidig sikre tilstrekkelig handlingsrom for institusjonene til å utvikle utdanningene i tråd med faglig utvikling, forskning og samfunnets behov. En for detaljert rammeplan kan gjøre utdanningene mindre fleksible og mindre i stand til å møte nye utfordringer og kompetansebehov som oppstår over tid. Rammeplanen bør derfor være utformet slik at nye temaer og perspektiver kan innarbeides uten behov for stadige nasjonale revisjoner.

Videre er GFU opptatt av at rammeplanens kjernekompetanser ikke bør utvides gjennom en oppramsing av enkeltområder eller særskilte temaer. Flere av formuleringene framstår som unødvendige presiseringer, og kan oppleves som «smør på flesk». Et eksempel er tilføyingen under beskrivelsen av

relasjonskompetanse. Et annet eksempel er forslaget om å nevne spesifikt kunnskap om hvordan «håndtere arbeid med vold og seksuelle overgrep», under System- og organisasjonskompetanse. Når enkelte temaer trekkes eksplisitt fram, mens andre like viktige områder ikke nevnes, skaper det spørsmål om hvilke temaer som skal gis særskilt plass og hvorfor. Dette kan føre til at høringsprosessen i stor grad preges av ulike aktørers ønske om å løfte fram sine egne særinteresser, framfor å sikre en helhetlig og faglig robust felles rammeplan for lærerutdanningene. Instituttet mener derfor at rammeplanen bør unngå oppramsing av spesifikke problemområder og heller formulere brede, overordnede kompetansekrav som gir lærerutdanningsinstitusjonene ansvar for å ivareta relevante temaer gjennom utdanningenes innhold og utvikling. Et unntak her er inkluderingen av nasjonale minoriteter i § 4. Her anser instituttet tillegget som faglig begrunnet og nødvendig.

Ledergruppen ved GFU støtter også forslaget om å innføre profesjonsfaglig digital kompetanse som egen kjernekompetanse i § 5 med de begrunnelser som er gitt. Etter intern høring på instituttet, er det én seksjon av tolv som ikke støtter at profesjonsfaglig digital kompetanse tas med som egen kjernekompetanse, da den anses som mer spesifikk og derfor bør plasseres på et annet nivå.

Utover dette er det også eksempler ved GFU der en eller flere seksjoner ønsker å framheve enkelte områder/tematikker, mens ledelsen mener at vi selv må kunne prioritere slike tematiske områder uten å bli bedt om det basert på relevant kunnskapsgrunnlag og kjennskap til samfunnets behov. Et eksempel, som ble påpekt av en seksjon, er at bærekraft er så godt som fraværende i det nåværende utkastet. Dette gjelder både hoveddelen og underkapitlene.

En annen seksjon mener at temaet «håndtere arbeid med vold og seksuelle overgrep» er så sentralt for læreryrket at det bør nevnes eksplisitt i rammeplanen. Det ble også påpekt at juridisk kompetanse og relasjon skole-hjem/foreldre bør nevnes, da dette er kompetanse som er sentral i profesjonsutøvelsen. Spesifikt for § 18 Lærerutdanning for praktiske og estetiske fag ble det kommentert at formuleringen om at «utdanningen skal utvikle studentenes identitet, både som faglige utøvere i et praktisk og estetisk fag og som profesjonsutøvere» oppleves som problematisk, da utdanningen hovedsakelig er profesjonsrettet og betegnelsen «faglige utøvere» kan misforstås. Det ble også kommentert at de praktiske fagenes uttrykk og begreper er utilstrekkelig inkludert i § 18-1 «Utdyping av kjernekompetanser» (spesielt andre kulepunkt).

Forslaget om å innføre begrepet Kontekstspesifikke kjernekompetanser om tilleggskompetansene som framkommer i underkapitlene, som omfatter de ulike fasene i utdanningsløpet, støttes ikke. Begrepet framstår som uklart og lite selvforklarende.

GFU merker seg at muligheten for nasjonal mobilitet ikke er omtalt i forslaget. Tidligere har et viktig formål med felles rammer og nasjonale retningslinjer vært å sikre en nasjonalt koordinert lærerutdanning og legge til rette for studentmobilitet mellom ulike universiteter og høyskoler. Når det i større grad åpnes for lokale tilpasninger og ulik struktur, reiser dette spørsmål om hvordan studentenes mulighet til å bytte institusjon skal ivaretas. Vi etterlyser derfor en avklaring av om hensynet til nasjonal mobilitet fortsatt er et uttalt mål for lærerutdanningene. Med bakgrunn i en periode med sviktende rekruttering og krevende økonomi ved flere lærerutdanningsinstitusjoner, kan det være hensiktsmessig å sikre mulighet for nasjonal studentmobilitet for å legge til rette for at det kan utdannes lærere i alle fag gjennom institusjonssamarbeid.

GFU reagerer på at antall veileda og vurderte praksisdager ikke er det samme i utdanningsløp av samme omfang. Det er for eksempel flere praksisdager i lærerutdanningene for praktiske/estetiske fag trinn 1-13 i grunnskolelærerutdanningene. Instituttet stiller seg undrende til hva årsaken til dette kan være. Kan det skyldes at innholdet i utkastene foreløpig ikke er kalibrert, dekning av ulike trinn og/eller praksisarenaer

eller fagenes egenart? GFU ønsker å påpeke at grunnskolelærerutdanningene dekker færre trinn, men gjerne har flere fag. Samtidig har en stor del av de instituttet utdanner også et praktisk og/eller estetisk fag i sin fagkrets. Det foreslås å fastsette et likt minimum antall praksisdager for lærerutdanningene. Eventuell bør utvida praksis eller praksis i andre arenaer enn skolen komme i tillegg til minstekravet som settes.

Med hilsen
Roger André Federici
Dekan